

План за възстановяване и устойчивост

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

октомври 2020 г.

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Планът за възстановяване превръща във възможност огромното предизвикателство, пред което сме изправени, не само чрез подкрепа за възстановяването, но и чрез инвестиция в бъдещето ни: Европейският зелен пакт и цифровизацията ще стимулират заетостта и растежа, устойчивостта на нашите общества и доброто състояние на околната среда, в която живеем. Настъпни часът на Европа: Нашата готовност да действаме трябва да съответства на предизвикателствата, пред които сме изправени.

Урсула фон дер Лайен,
Председател на Европейската
КОМИСИЯ

В условия на висока степен на несигурност, породена от COVID-19 пандемията, ограничаването и контрола на разпространението ѝ, както и справянето с извънредните последици от нея са основни задачи на правителството. Настоящата ситуация изисква целенасочени мерки, а тяхното своевременно и ефективно изпълнение е от ключово значение за запазване на икономическия потенциал и конкурентоспособност на икономиката в последващото възстановяване. В краткосрочен план, правителствената политика е насочена към повишаване на устойчивостта на националната здравна система и смекчаване на социално-икономическите последици. Това става възможно чрез мерки за подкрепа на предприятията и заетостта и за гарантиране на подходящи безопасни условия на труд с оглед възобновяването на икономическата дейност, като се използват пълноценно различните налични инструменти.

В средносрочен план, стратегията за възстановяване на страната стъпва на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. Документът, обхващащ националните решения за растеж и развитие, определя три стратегически цели (ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата), за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области на развитие и издига 13 национални приоритета. Макар че БЪЛГАРИЯ 2030 е приета от правителството в началото на 2020 г., непосредствено преди разразяването на пандемията и съпътстващите я икономически предизвикателства, стратегическият избор на цели и приоритети не просто остава актуален, а е допълнително аргументиран от проявилите се уязвимости и затруднения във функционирането на социално-икономическите системи. Същевременно, остротата на някои от проявилите се проблеми налага както търсене на допълнителни краткосрочни решения, така и изместване напред във времето (*frontloading*) на някои от предвидените интервенции.

Планът за възстановяване и устойчивост представя вижданията на правителството и обществото за начина, по който трябва да бъдат адресирани структурни проблеми в икономиката, чрез вътрешно съгласувана и последователна комбинация от реформи и

инвестиции. В тази връзка, представените намерения не трябва да бъдат разглеждани изолирано, а в комбинация с паралелно планираните действия в рамките на Кохезионната политика на ЕС – както по линия на допълнителното финансиране за програмен период 2014-2020 г. (REACT EU), така и в пакета стратегически документи (Споразумение за партньорство и програмите към него) за следващия програмен период. Допълнителните усилия за преход към неутрална по отношение на климата икономика, в контекста на амбициозните цели на Европейската зелена сделка, които ще бъдат финансирани през Механизма за справедлив преход на базата на планове за справедлив преход, също следва да бъдат взети предвид.

ЦЕЛ: Основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел правителството групира набор от мерки и реформи, които не просто да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. Това ще позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

Планът е структуриран в четири стълба:

- **Иновативна България** – целящ повишаването на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж – **20%**¹ от ресурсите по Плана;

- **Зелена България** – с фокус върху устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план – **37%** от ресурсите по Плана;

- **Свързана България** – акцентиращ върху осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, въз основа на специфичния местен потенциал – **22%** от ресурсите по Плана;

- **Справедлива България** – със специален фокус върху групите и лицата в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите – **21%** от ресурсите по Плана.

---

¹ Разпределението на финансовите ресурси по стълбове на Плана е изготвено на базата на нарочна методика, съобразена с наложените изисквания от проекта на регламент за тематична концентрация в областите на зеления и цифров преход, специфичните препоръки на Съвета отправени към страната в периода 2019-2020 г., реформаторските намерения и оценката на необходимите финансови ресурси, направена от ведомствата в рамките на процеса по изготвяне на България 2030.

СТЪЛБ 1: ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 2 431.9 МЛН. ЛВ.

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none"> - Образование и умения - Научни изследвания и иновации - Интелигентна индустрия	Комплексна образователна реформа за актуализация на учебните програми, разпространение на иновациите, разширяване на обхвата, надграждане на успешни практики и умения за дистанционно обучение, ориентация към STEM и развитие на когнитивните умения; Реформа във висшето образование, насочена към модернизирание на висшите училища и създаване на условия за активна научно-изследователска дейност, трансфер и комерсиализация на знания и технологии; Реформа, въвеждаща умения, свързани с цифровата трансформация и Индустрия 4.0, и валидиране на придобитите умения; Реформа в областта на иновациите и научните изследвания; Реформа за реиндустриализация (индустриални паркове).

Образование и умения

а) Основни предизвикателства

COVID-19 пандемията и предприетите мерки за ограничаване на разпространението ѝ поставиха сериозно предизвикателство пред образователната система в страната. В условията на извънредно положение и с наложени ограничения за придвижване и социални

контакти, училищното образование трябваше да премине в дистанционен режим през пролетта на 2020 г. Всички училища въведоха обучение от разстояние чрез облачни платформи или други средства за взаимодействие, комбинирайки синхронно и асинхронно обучение. Беше създадена национална цифрова библиотека, подпомагаща учителите да споделят уроци и учебни материали. За приспособяване на учебния процес към новата действителност бяха закупени и предоставени за ползване преносими компютри, устройства за достъп до интернет и предплатени пакети за интернет. По оценки на Министерството на образованието и науката обаче над 10% от учениците в страната не са били обхванати в обучение от разстояние, т.к. не са разполагали с устройства, които да им позволят пълноценно включване в учебния процес. След разхлабването на предприетите ограничителни мерки, учебната 2020/2021 година започна присъствено, но динамиката на разпространението на заразата през месец октомври предполага повторно преминаване на системно ниво към обучение от разстояние. Това налага предприемане на адекватни мерки за обезпечаване правото на образование на всяко дете и млад човек.

В допълнение към срещнатите в кризата трудности, образователната система в страната е изправена и пред някои структурни предизвикателства, чието адресиране в годините все още не е довело до цялостното им разрешаване. Нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс, както и за възможността на икономиката бързо да се адаптира и възстановява от кризисни ситуации и шокове. Въпреки продължаващите усилия за модернизирание на системата за образование и обучение, подобряването на нейното качество, приложимост за пазара на труда и приобщаващ характер продължава да бъде предизвикателство в България, което ограничава възможностите на страната за бърза конвергенция към икономическото и социалното състояние на ЕС. През последните години се наблюдава подобряване на образователната структура на населението, при нарастване на дела на завършилите висше образование и намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование, но постигнатият дял на завършилите висше образование сред лицата на възраст 30-34 години остава все още под националната цел по стратегията „Европа 2020“ от 36% (32.5% за

2019 г.). Средните резултати на учениците в България по четене, математика и природни науки (PISA) остават значително под средните за ЕС, като страната има един от най-високите дялове на ученици със слаби резултати в трите области. През 2019 г. процентът на преждевременно напусналите системата на образованието и обучението е 13.9%, което все още е над националната цел на България по стратегията „Европа 2020“ от 11% и средното за ЕС равнище от 10.6%. Делът на преждевременно напусналите училище е особено голям в селските райони и сред ромите. Общото ниво на цифровите умения на населението е ниско, включително и сред младите хора. Продължават да са налице предизвикателствата, свързани с модернизирание, интернационализиране и адаптиране на университетите в контекста на дигиталната и индустриалната трансформация.

б) Цели

Целта на политиката е повишаване на качеството и обхвата на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативна мисъл, увеличавайки способностите на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени в пазара на труда. Ускорено модернизирание и цифровизиране на образователните подходи, методи и практики.

в) планирани реформи и инвестиции

За подобряване качеството и приложимостта на образованието се изпълнява комплексна и многоаспектна образователна реформа, засилваща фокуса върху изграждане на умения и ключови компетентности от ранна възраст. За повишаване на обхвата на образователната система се въвежда задължително предучилищно образование за децата навършили 4 годишна възраст предвид факта, че по-ранното обхващане на децата в предучилищна възраст е ключово за тяхното развитие, като повечето време прекарано в детската градина допринася за по-успешното справяне впоследствие в училище и намаляване на отпадането от образователната система. Същевременно се създават условия за допълнително обучение по учебни предмети за ученици, които отсъстват повече от 10 дни или за компенсирание на ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда. За децата със специални

образователни потребности са създадени възможности за дейности за подкрепа на личностно развитие (включващи индивидуална и групово терапевтична работа, педагогическа подкрепа и консултиране, както и занимания по интереси) от разстояние в електронна среда от центровете за специална образователна подкрепа. Като елемент на иновация по отношение на организацията, свързана с подобряване на качеството и с повишаване на резултатите от обучението, в иновативни училища се позволява съчетаването на присъственото обучение в училището за учениците от V до XII клас със синхронно обучение от разстояние в електронна среда до 20% от учебните часове. Важен аспект от осъществяваната реформа е фокусът върху областите на STEM (природни науки, технологии, инженерство и математика), който създава предпоставки за успешна последваща реализация на младите хора в професиите на бъдещето, като освен това насърчава въвеждането на нови методи на преподаване, повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти и създаване на ново учебно съдържание в посока интегриране на предметните области от STEM. Чрез модел на интегриране на учебна среда от ново поколение в българските училища ще се поощрят и подкрепят образователните иновации в обучението и преподаването. Образователните иновации, които ще се създават и валидират ще са с фокус върху креативността, използването на изследователски методи и интердисциплинарност. Реформаторските усилия във висшето образование се отнасят и конкретно до развиването на критична маса от човешки и материални ресурси в ключови области с оглед подкрепа на конкурентоспособността на българската икономика, но и широко разпространение на иновации и условия за предприемачество в цялата страна. Ще бъде изготвена национална карта за подкрепа свързаността на ресурсите и програмите на висшите училища, която да позволи и по-нататъшна качествена специализация, съобразно регионални особености и натрупан капацитет, при осигуряване на необходимата база за развитието на научните изследвания и извеждане на приоритетни звена.

Друга част от реформаторските намерения в системата на образованието, имаща отношение и към ефективността на активните мерки на пазара на труда, касае фокуса върху уменията, свързани с цифровата трансформация и Индустрия 4.0, и валидирането на знанията, уменията и компетентностите, придобити в рамките на

образователната система или извън нея – в рамките на обучителни мероприятия, курсове за квалификация и преквалификация или чрез неформално обучение.

- **Изграждане на образователна STEM среда**

Проектът цели осигуряване на възможност и качество на електронното обучение и достъп до съвременни информационни и комуникационни технологии, създаване на виртуални класни стаи, внедряване на цифрови технологии и въвеждане на цифрови и иновативни методи на преподаване и учене. По проекта ще бъде създаден фонд от технологични устройства и ще бъдат осигурени цифрови ресурси за фронтално обучение във всяка класна стая. Ще бъдат оборудвани STEM кабинета в 1 680 училища, които не са предвидени за финансиране от националния бюджет или програми/проекти, финансирани със средства от Европейския съюз. Проектът ще допринесе за насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. Общият планиран ресурс е 650.0 млн. лв. с период на изпълнение 2020-2023 г.

- **Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи**

Мярката ще подкрепя формирането, развитието и реализацията на учениците и младите хора, чрез изграждането на мултифункционални центрове, които осигуряват както съвременна материалната база, така и прилагането на иновативни подходи в работата с тези възрастови групи. Ще бъде следван и надграден моделът за изграждане на младежки центрове в градовете Пловдив, Стара Загора, Добрич и Враца с подкрепата на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Поддържането на интереса на учениците и младите хора към образованието и придобиването на нови умения, участие в съвместни инициативи и споделяне на общи ценности с техни връстници, вкл. участие в национални и международни инициативи, ще спомогне не само за интеграцията и социализацията на младежи от уязвими групи, но ще позволи формирането на положителна нагласа сред младите хора за развитие и реализация в България. Допълнително тази програма би имала

реален ефект върху създаването на нови работни места в общините, като за целия проект се предвиждат 200 на брой. Общият планиран ресурс е 70.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Модернизирание на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации**

За осигуряване на цялостен обновен облик на образователните институции и създаване на по-привлекателни условия за учене, дейности по интереси, спорт и отдих на децата, учениците и студентите ще бъдат осъществени дейности за ремонт, реконструкция, саниране, изграждане на инсталации за използване на алтернативни източници на енергия, отопление, вентилация и охлаждане на сградния фонд. Проектът приоритетно ще обхване около 750 училища и 450 детски градини, в които не са извършвани външни ремонти. Приоритетно ще бъде финансирано и извършването на цялостни ремонти и изграждане на ученически и студентски общежития и кампуси за осигуряване на условия за живот и обучение. Общият планиран ресурс е 711.9 млн. лв. с период на изпълнение 2020-2026 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Проектите се допълват в краткосрочен план с подкрепата за изграждане на STEM кабинети в 300 български училища, по линия на REACT-EU, които освен подготовка на учениците в развиване на STEM умения ще изпълняват и функциите на Центрове за обучение от разстояние в електронна среда. За оказване на трайно въздействие върху реформата в образованието ще се съчетават с предвидените в Програма „Образование 2021-2027 г.“ дейности за цифрова трансформация на образованието и насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование.

В по-широк план, проектите допълват целенасочените усилия по Програма „Образование 2021-2027 г.“ за ранно детско развитие и разширяване на обхвата на образователната система при осигуряване на равен достъп, модернизирание на учебните програми и съдържание, подпомагане на професионалното развитие на учителите. Усилията са

насочени към повишаване на приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация като ще бъдат подкрепени и реформите в професионалното и висшето образование с цел засилване на връзките между тях, с науката и с динамичните нужди на пазара на труда и улесняване на прехода от образование към заетост.

Научни изследвания и иновации

а) Основни предизвикателства

Потенциалът на научните изследвания и иновациите в подкрепа на производителността остава недостатъчно използван. България трябва да отстрани значителната разлика в сравнение със средната стойност за ЕС по отношение на разходите за научно-изследователска и развойна дейност и способността да се запазят и привличат таланти. Публичното финансиране е недостатъчно, а частните инвестиции в научно-изследователска и развойна дейност са монопол на големи мултинационални дружества и са концентрирани в региона на столицата. Голямата разпокъсаност на системата за научни изследвания, развойна дейност и иновации и амортизираната инфраструктура и оборудване не позволяват на инвестициите в областта на научно-изследователската и развойна дейност да допринесат за производителността и растежа. Страната все още се класира в групата на „скромните иноватори“, като основен принос за слабия относителен резултат на България имат качеството на научните изследвания в страната, включително публикационната и патентната активност, взаимовръзките между частните и публичните изследвания, предлагането на високотехнологични и иновативни продукти от българския бизнес и – не на последно място – ниската ефективност на координационните усилия между отделните структури на изпълнителната власт, ангажирани с разработване и прилагане на политики в отделните аспекти на проблема.

б) Цели

Основната цел е осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови продукти и процеси и развитие на иновативни предприятия, като необходима предпоставка за създаване на

високотехнологична индустриална база, която да изведе икономиката на нова и по-висока траектория на растеж. Приоритет е засилването и стимулирането на научната дейност във висшите училища, както и цялостно подобряване на научноизследователската инфраструктура и капацитет за развиване на критична маса и познания за справяне с двойния преход и подготовка на регионите за ускорено развитие.

в) планирани реформи и инвестиции

Реформата в областта на научно-изследователската дейност и иновациите е в ход. Със създаването на новата Държавна агенция за научни изследвания и иновации се поставя началото на нова за страната политика, която обвързва двете сфери в обща стратегия, приоритети и цели с ясен фокус върху развитието на обществото и икономиката. Трансферът на функции и отговорности от Министерството на икономиката и Министерството на образованието и науката в новата структура създава предпоставки за повишаване на ефективността на политиката. Улеснява се следването на приоритетите в националните и общностните стратегически документи, както и управляването и следенето на мерки за материална подкрепа на икономическите оператори и институции, развиващи изследвания, иновационна дейност или трансфер на технологии. Очаква се агенцията да играе ключова роля в националната политика на взаимодействие между научните изследвания и иновациите и развитието на националната научно-изследователска и иновационна екосистема. Тя ще осъществява координацията, допълването и разграничението на инвестициите по линия на различните инструменти (европейски и национални) на ниво планиране и изпълнение с оглед фокусиране на усилията и ресурсите и пълноценно използване, натоварване, развитие и обновление на изградената и изграждаща се инфраструктура.

Подкрепяща тази реформа е и създадената чрез промяната в Закона за висшето образование възможност за насърчаване на научно-изследователската дейност, трансфера и комерсиализацията на нови знания и технологии в университетите. Продължава и изпълнението на Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г. с акцент върху подобряване на наблюдението и оценката на научно-изследователската дейност,

съпътствано от увеличаване и приоритизиране на публичните инвестиции въз основа на обективни показатели за научни резултати.

- **Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации**
Проектът предвижда създаване на механизъм за насърчаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез координация на държавните усилия и политики за оптимизиране и засилване трансфера на изследователски резултати и технологии. Предвидени са възможности за подкрепа и интернационализация на иновативни МСП и стартиращи предприятия на територията на цялата страна.

Предвидените инвестиции са в три основни стълба:

Първи стълб: Създаване на мрежа от изследователски университети. Амбицията е превръщане на висшите училища в средища и звена за активен обмен на знания и технологии между научните звена и индустрията на територията на цялата страна, като по този начин се стимулира развитие на местна икономика с по-висока добавена стойност и развитие. Проектът предвижда създаване на цялостна система - кампус за разработване и трансфер на знания - включващ университет, стартиращи иновационни компании, *spin offs* и *spin outs* с ясно поет партньорски ангажимент. Изграждането на системата е обвързано с ясно изразени стимули за развитие на практически насочени и обвързани с нуждите на бизнеса докторски програми, с кариерен фокус и с пряка насоченост към комерсиализация на резултатите от научната и развойна дейност. Целта е около изследователските университети да се създаде гъвкава среда за обмен на знания и технологии, в основата на която стои търсенето на индустрията². Това ще допринесе за развитието на съответните регионални иновационни екосистеми и засилването на връзката между академичния и частния сектор, вкл. по отношение на движението на човешки ресурси (висококвалифицирани

---

² Инвестициите ще стъпват на задълбочен анализ на потенциала и натовареността на вече изградената и изграждаща се научно-изследователска и иновационна инфраструктура както в самите висши училища, така и около тях и нуждите на индустриите от ключови сфери за местното и национално развитие, определени в Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

специалисти, млади учени, докторанти, постдокторанти) между тези сектори.

Подкрепата ще бъде предоставена на два етапа: първият, стартиращ през 2021 г., ще подкрепи най-подготвените и вече структурирани като изследователски университети звена, а на вторият ще бъдат финансирани следващите спрямо готовността им. Оценката на готовността ще бъде извършвана на базата на международно признати стандарти в тази сфера, включително и привличане на външни за страната оценители. Финансирането и изпълнението на проектите, част от програмата, ще бъде на базата на бизнес план и програма със заложен и регулярно отчитани измерими показатели за резултат и напредък.

Вторият стълб включва подкрепа за разширяване на участието на България в Рамковата програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027 чрез реализиране на синергии с инициативи на национално ниво. Първата инициатива се състои от осигуряване на национално съфинансиране на българското участие в Европейските научно-изследователски и иновационни партньорства в сферата на здравето, цифровите технологии, индустрията, климата, енергетиката, мобилността, храните, биоикономиката, земеделието, околната среда, хоризонталните партньорства и други приоритетни направления (напр. Key Enabling Technologies, Clean Energy, EuroHPC и др.). Втората инициатива се състои в изпълнение на механизма „Печат за върхови постижения“ за български бенефициенти по Европейския съвет по иновациите (European Innovation Council) в рамките на двата му инструмента – „Изследвач“ (Pathfinder) и „Ускорител“ (Accelerator). По този начин ще се подпомогне изпълнението както на високорискови авангардни проекти с цел развитие на радикални иновации и нови пазарни възможности, така и на иновации, създаващи нови пазари. Бенефициенти ще бъдат МСП и стартиращи предприятия и иновационни екипи.

Третата инициатива се състои в изпълнение на принципа на „Печат за върхови постижения“ по отношение на компонента „Разширяване и укрепване на европейското научноизследователско пространство“ на „Хоризонт Европа“, и по-специфично на мерките „Изграждане на връзки“

(Twinning) и „Катедри на ЕНП“ (ERA Chairs). Инициативата може да се разшири и към програмите, свързани с реинтеграция и/или привличане на стартиращи и опитни изследователи. Това ще насърчи както модернизацията и интернационализацията на съответните висши училища и научни организации, но също така ще доведе до структурни промени в самите организации и ще насърчи последващото им участие в други програми и инструменти на „Хоризонт Европа“.

Трети стълб: Подпомагане процеса на създаване на цифрови иновационни хъбове на регионален принцип

Проектът предвижда подпомагане създаването на регионална мрежа от цифрови иновационни хъбове. В първата половина на 2021 г. страната ще участва в подбора на ЕК за създаване на Европейски цифрови хъбове в рамките на Програмата Цифрова Европа. Българското участие в Програмата ще бъде предшествано от национална селекция на цифрови иновационни хъбове, покриващи ясно определени на европейско ниво критерии. Предвиденото за страната към момента финансиране позволява съ-финансиране с 50% от ресурса на два до три национални хъба. Целта на подкрепата в това направление е страната ни да осигури финансиране за тези от националните проекти, които са получили печат за съвършенство от ЕК, не е достигнало финансиране за тях, а в същото време са оценени като необходими за развитието на регионите и страната. Идеята е спрямо нуждите на страната, основно на ниво регион да бъдат подкрепени зрели проекти, които да допълнят усилията на страната в иновационно развитие и прехода към Индустрия 4.0. Общият планиран ресурс е 410 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Проектите ще допълват усилията за развитие на иновациите и научните изследвания като решаващ фактор за излизане от кризи, икономическо възстановяване и преход към кръгова и зелена икономика. Ще се търси преодоляване на фрагментацията в развитието на научните изследвания и иновациите чрез засилване на взаимодействието между двете сфери и намаляване на регионалните

различия чрез изграждане и надграждане на национална научно-изследователска и иновационна екосистема, способстваща за възникването и развитието на пълноценни партньорства на научно-изследователските организации и университетите с индустрията и предприятията на територията на цялата страна. Ще се инвестира в изграждане на капацитет и развитие на човешките ресурси, подкрепа за създаване на стартиращи предприятия от интензивни на знание сектори, насърчаване на интернационализацията на предприятията и на българската изследователска и иновационна екосистема.

Интелигентна индустрия

а) Основни предизвикателства

Предприетите ограничителни мерки за овладяване на пандемията доведоха до свиване на икономическата дейност в повечето сектори на икономиката. През второто тримесечие на 2020 г., когато бяха в сила най-рестриктивните ограничителни мерки, инвестициите в икономиката отчетоха 28.3% срив спрямо година по-рано. БВП се сви с 8.5% на годишна база, като секторът на строителството отбеляза 7.4% спад, а промишлеността загуби 10.6% от добавената стойност спрямо година по-рано.

За адресиране на ликвидните трудности на бизнеса в условията на пандемията, правителството увеличи капитала на държавната Българска банка за развитие със 700 млн. лв., с предвидени 500 млн. лв. за портфейлни гаранции на търговски банки за отпускане на корпоративни заеми и 200 млн. лв. за безлихвени заеми на служители в неплатен отпуск. Чрез препрограмиране на средства от европейските структурни и инвестиционни фондове бяха предоставени 350 млн. лв. за пряка безвъзмездна подкрепа на МСП, засегнати от кризата, както и над 1 млрд. лв. за допълнително кредитиране на бизнеса чрез Фонд мениджър на финансовите инструменти в България (Фонд на фондовете).

Развитието на пандемичната обстановка и голямата несигурност за последващи вълни на заразата налагат необходимост от продължаваща ликвидна подкрепа за бизнеса. Паралелно с това обаче в средносрочен план правителството следва да ориентира

подкрепата си за възстановяване на икономиката към преодоляване на съществуващите структурни предизвикателства пред малките и средните предприятия. Прилагането на законодателния акт за малкия бизнес (Small Business Act) показва изоставане на страната спрямо ЕС, особено в областите „предприемачество“ и „умения и иновации“. Българските предприятия се затрудняват да се възползват пълноценно от възможностите, предлагани от новите цифрови технологии — едва 6% от МСП продават онлайн (средната стойност за ЕС е 17%), 3% от МСП продават зад граница и едва 2% от техния оборот идва от търговията онлайн.

б) Цели

Компонентът цели подпомагане на индустриалния сектор в двойния преход и осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови инвестиции. Очакваните ефекти от интервенциите предвиждат нарастване на производителността на българските предприятия, което да рефлектира в по-висок темп на икономически растеж, по-висока заетост и доходи от труд.

в) планирани реформи и инвестиции

Основно реформаторско усилие е свързано с изграждането на по-устойчив и гъвкав механизъм за привличане на индустриални инвестиции, съответно за развитие на индустриални екосистеми. Целите в областта са няколко – въвеждане на институционални условия за по-бързо реализиране на инвестиции в промишлеността; по-благоприятни условия за развитие на индустриални екосистеми; повече възможности за партньорство на индустриалните инвеститори с местните власти, с образователни, научни, научно-изследователски и социални организации. Регулаторната рамка на това усилие е проектът на Закон за индустриалните паркове, който предвижда амбициозно съкращаване на необходимите процедури за индустриални инвестиции и дава минимални необходими стандарти на работа в индустриални екосистеми, за да се ползват те с подкрепа от държавата. Доколкото този регулаторен инструмент не засяга пряко възможността за публична подкрепа на индустриални паркове и зони, страната ще се стреми да води политика на подкрепа там, където тя не би изтласкала вече развиваща се частна инициатива. Наред с това, държавата разглежда индустриалната си политика и през призмата на

балансираното развитие на регионите. Интервенциите за подпомагане на индустрията в изоставащи региони ще бъдат част от инструментариума на държавата и общините за противодействие на икономическите дисбаланси по региони.

- **Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност**

Ще бъдат създадени условия за насърчаване на инвестициите посредством изграждане на индустриални паркове. Програмата се състои от два компонента. Първият компонент „Изграждане на инфраструктура“ включва изграждане на довеждаща, специализирана и социална инфраструктура, като за целта са предвидени следните дейности: формулиране на критерии за определяне на индустриални паркове със стратегическо значение, за финансиране на дейности; идентифициране на ключови индустриални паркове, съгласно Закона за индустриалните паркове; остойностяване и финансиране на елементи на техническата инфраструктура. Програмата предвижда и финансиране на дейности по привличане и задържане в индустриалните паркове на стратегически инвеститори, чрез обособен за целта втори компонент „Скъсяване на веригите за доставка и реиндустриализация“. Освен очакваните позитивни ефекти по отношение на инвестиционната активност в страната и модернизацията на индустриалния сектор, реализацията на проекта ще позволи и намаляване на регионалните различия в страната. Общият планиран ресурс е 490 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Програма за подпомагане процеса на преход към кръгова икономика в предприятията**

Проектът предвижда предприемане на реални стъпки за трансформиране на икономиката от линейна към кръгова, изпълнявайки ангажиментите на страната по постигане на заложените в Европейското законодателство цели за климатично неутрална икономика. Основната цел на инициативата е подпомагане на големите предприятия за преход към кръгова икономика при въвеждане на рециклиращи технологии, стандартизиране в областта на

околната среда и насърчаване на екоиновациите и индустриалната симбиоза между предприятията. Проектът включва анализ на отпадъчни потоци и обследване на предприятия за осъществяване на индустриална симбиоза, подпомагане на предприятията за въвеждане на екологични стандарти, подпомагане въвеждането на екоиновации в предприятията, за намаляване замърсяването на околната среда и по-ефективно използване на ресурсите, разработване на демонстрационни проекти за чисти технологии и осигуряване на стартов капитал за насърчаване развитието на нови бизнеси в областта на кръговата икономика. Програмата ще се осъществява с финансови инструменти. Общият планиран ресурс е 100 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Интервенции в рамките на две програми през следващия програмен период също ще подкрепят изграждането и устойчивото развитие на индустриалните паркове, като част от усилията за изграждане на модерна индустриална инфраструктура в цялата страна с оглед преодоляване на териториалните дисбаланси в инвестиционната активност - подкрепа за партньорства между общини и инвеститори за изграждане и развитие на индустриални паркове (Програма „Развитие на регионите“) и мерки за подкрепа на предприятията в зоните (Програма за иновации и конкурентоспособност в предприятията).

Съществена подкрепа ще бъде насочена и към развитието на Индустрия 4.0 в България чрез въвеждане на цифрови технологии и решения, насърчаване въвеждането на технологии от Индустрия 4.0 в предприятията и изграждане на необходимия човешки, научен и институционален капацитет.

За постигане на устойчиво използване и управление на ресурсите като условие за трансформиране на икономиката от линейна в кръгова и намаляване на ресурсната и енергийна интензивност, предприятията ще получат подкрепа за въвеждане на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии,

насърчаване на ефективното използване на ресурсите по време на целия жизнен цикъл на продуктите, както и разработване и внедряване на иновации в областта на кръговата икономика съгласно Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027. Проектното предложение по Плана допълва тези интервенции като е насочено към големите предприятия, докато интервенциите по Кохезионната политика са насочени към малките и средни предприятия.

СТЪЛБ 2: ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 4 499.0 МЛН. ЛВ.

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
- Кръгова и нисковъглеродна икономика - Биоразнообразие - Устойчиво селско стопанство	Либерализация на електроенергийния пазар на едро.

Кръгова и нисковъглеродна икономика

а) Основни предизвикателства

Българската икономика е една от най-ресурсоемките в ЕС, изоставайки от държавите членки на общността по отношение на прилагането на принципа на кръгова икономика и по внедряване на екоинновационни дейности. Икономиката изразходва средно 3.6 пъти повече енергийни ресурси за производство на единица БВП от средния енергиен разход в ЕС. В сектора на промишлеността има застой в нормата на енергийна ефективност, като причините за това включват липсата на значими промени в индустриалната структура, както и на съществено подобрене по отношение на използваните технологии и производствени процеси. В резултат на това енергийната интензивност на българската промишленост остава най-висока в ЕС, при почти тройно по-високо ниво спрямо средното за ЕС. До голяма степен същото се отнася и за сектора на услугите, където обаче изоставането спрямо ЕС е по-малко (2.5 пъти).

През последните десет години се регистрира удвояване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно

потребление на енергия, достигащ 20.5% през 2018 г. По този показател страната продължава да се представя по-добре от ЕС (средно за ЕС постигната стойност през 2018 г. възлиза на 18.0%), като нивото на показателя остава значително над националната цел по стратегия „Европа 2020“ (16% през 2020 г.).

Емисиите на парникови газове на човек от населението намаляват от 9.1 тона CO₂-екв. през 2007 г. до 8.3 тона CO₂-екв. през 2018 г., като стойността за страната е по-ниска от средната стойност в ЕС (8.6 тона CO₂-екв.). Въпреки това, България остава най-въглеродно интензивната държава – членка на ЕС, като интензитетът на емисиите на парникови газове в българската икономика е повече от 4 пъти по-висок от средното за ЕС ниво, при формирана положителна, но скромна тенденция на скъсяване на изоставането в това отношение през последните години.

б) Цели

Основната цел на този компонент е намаляването на енергийната интензивност на икономиката и спомагането на зеления преход посредством предприемането на мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, промишлените и публичните сгради. От ключово значение ще е модернизирването на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната, както и завършването на осъществяваната реформа в пазара на електроенергия в посока пълна либерализация на търговията.

в) планирани реформи и инвестиции

Либерализацията на пазара за електрическа енергия ще бъде основополагаща за ефективното изпълнение на инвестициите и постигането на целите на този компонент. Тя цели не само обогатяване на опциите за закупуване на електрическа енергия за крайния потребител, но и премахване на бариерите пред навлизане на пазара на доставчици и производители на електрическа енергия. Това ще доведе до повишаване на ефективността на енергийния пазар, въвеждайки конкурентно предлагане на електрическа енергия от доставчици до крайни потребители. Либерализацията на енергийния пазар е също така ключова предпоставка за устойчивото енергийно развитие в страната, подпомагайки децентрализираното генериране и

съхранение на електроенергия. По този начин реформата ще има принос и към мерките за сградна енергоефективност, повишавайки добавената стойност от локални инсталации за енергопроизводство и съхранение при жилищни, промишлени, офис и публични сгради. Реформата е част от процеса на понижаване на цялостната ресурсна интензивност на икономиката, допълвайки мерки, свързани с внедряване на принципите на кръговата икономика в производствените процеси и устойчиво използване на природните ресурси.

- **Програма за енергийна ефективност**

Програмата предвижда изпълнението на четири компонента за повишаване на енергийната ефективност. В рамките на първия компонент се предвижда да бъдат финансирани мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд на страната. Обновяването на жилищните сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с целите на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради (с хоризонт до 2050 г.), като ще се финансират предвидените в нея мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради, целящи постигане на минимум клас В на енергопотребление. Приоритетно ще бъдат финансирани обекти/сгради, които са одобрени, но не са финансирани, поради изчерпване на финансов ресурс по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради и Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020. В допълнение в обхвата на компонента са включени и еднофамилните жилищни сгради. Индикативен ресурс за Компонент 1: 1 728 млн. лв. В рамките на втория компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на държавни и общински сгради, в т.ч. административна (70%), културна (15%) и спортна (15%) инфраструктура. Индикативен ресурс за Компонент 2: 417.5 млн. лв. В рамките на третия компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на промишлени сгради с индикативен ресурс от 282.2 млн. лв. В рамките на четвъртия компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийна ефективност на системи за външно изкуствено осветление с индикативен ресурс от 452.3 млн. лв.

В рамките на Програмата ще бъдат допустими разходи за организация и управление на програмата, както и за организация и управление на проектите от бенефициентите. Енергийната ефективност се разглежда като приоритет от първостепенно значение, предвид значението ѝ за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия, намаляване на разходите за енергия на бизнеса, домакинствата и администрацията, създаване на повече работни места, подобряване качеството на въздуха и намаляване емисиите на парникови газове и повишаване качеството на живот на гражданите. Подобряването на енергийната ефективност на сградния фонд ще окаже положително въздействие от гледна точка на икономически растеж и създаване на нови работни места, а спестяването на енергия ще доведе и до спестяване на финансови ресурси. Спестяването на енергия е един от най-бързите и разходно-ефективни начини за постигане на стратегическите цели за борба с климатичните промени, гарантиране на енергийната сигурност и постигане на устойчиво икономическо и социално развитие. Общият планиран ресурс е 3 000 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Създаване на национален фонд за декарбонизация**
Създаването на национален фонд за декарбонизация цели подпомагането на инвестициите в нисковъглеродно развитие чрез устойчиво и целенасочено финансиране на широка група бенефициенти – крайни потребители на енергия – с оглед максимално постигане на целите за декарбонизация на българската икономика. Структурирането на фонда ще бъде подпомогнато от текущо изпълняван проект за техническа помощ от Службата за подкрепа на структурни реформи в Европейската комисия, с очаквано приключване в края на 2021 г. Възможни източници на първоначалната капитализация на фонда са Механизма за възстановяване и устойчивост, структурните и Кохезионния фондове на ЕС и съответните програми, както и Фонда за справедлив преход и ИнвестЕС, средства от републиканския бюджет и от международни финансови институции. Фондът ще се използва за предлагане на безвъзмездна финансова и техническа помощ,

съчетана с финансови инструменти, включващи кредитни линии и гаранции и/или комбинация от тях. Към фонда се предвижда създаването на единна точка за техническата помощ на кандидатите чрез обслужване на едно гише или подобни механизми. Участието на местните банки/финансови институции в тази финансова схема ще е ключов елемент за успеха на Фонда, тъй като в ролята им на финансов посредник, тяхното участие ще допринесе не само към осигуряването на „лостов ефект“ от инвестициите под формата на съфинансиране, но би следвало и значително да опрости процеса на финансиране на проекти.

- **Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна енергетика**

Целта на проекта е цялостно модернизирание на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната чрез въвеждането на съвременни цифрови средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност, надеждност и бързодействие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство, все по-голямо проникване на възобновяеми източници и разпределена генерация, повишаване гъвкавостта на оперативното управление и мониторинга на електроенергийната система. Проектът включва широкообхватна програма за цялостна дигитална трансформация на системите и процесите в Електроенергийния системен оператор и включва следните подпроекти: система за автоматизирано управление на подстанции, модернизация на SCADA в опорен пункт с въвеждане на възможност за далечно резервиране, разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции, цялостна система за киберсигурност, допълване на функционалности в резервен център за управление на електроенергийната система, дисплейни стени, изграждане на виртуална работна среда, модернизация на системата за администриране на пазара на електрическа енергия и балансиращия пазар, система за динамично наблюдение на

преносните възможности. Общият планиран ресурс е 511.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Проектите от Плана се допълват с интервенциите на Кохезионната политика за устойчиво управление и използване на природните ресурси, позволяващо задоволяване на нуждите на икономиката при запазване на екологичната устойчивост. Ще се подкрепя въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии в предприятията, разработване и внедряване на иновации в областта на кръговата икономика, мерки за енергийна ефективност, използване на енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в предприятията.

Предвиждат се мерки за енергийна ефективност в жилищните и обществени сгради на територията на градски общини в страната в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г. Тези мерки ще се съчетават с интервенции, приоритетно в енергийно ефективни сгради, за подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с екологосъобразни и енергийно ефективни уреди/системи като фокусът ще бъде в общините с нарушено качество на атмосферния въздух. Ще се насърчава електромобилността и използването на екологосъобразни МПС както и ще се изграждат зарядни станции за електромобили. Тези мерки имат директен принос както за повишаване на енергийната ефективност на домакинствата, така и за намаляване на емисиите парникови газове.

Биоразнообразие

а) Основни предизвикателства

Основните рискове за биологичното разнообразие в България са свързани със загубата на местообитания в резултат на развитието на градовете и инфраструктурата, неустойчивото селско стопанство и експлоатацията на видовете от икономическо значение. България все още не е изпълнила задълженията си за класифициране на специални

консервационни зони, за определяне на специфични за зоната цели на опазване, както и за определяне на необходимите мерки за опазване в тях с цел запазване/възстановяване на видове и местообитания от интерес за Общността до постигане на благоприятен природозащитен статус. В тази връзка, създаването на ефективна управленска структура за „Натура 2000“ и укрепването на капацитета на администрацията и другите органи, занимаващи се с тази мрежа, остава предизвикателство.

б) Цели

Целта на компонента е осигуряване на ефективно управление на Националната екологична мрежа и защита на природни местообитания и видове с европейско и национално значение за преустановяване загубата на биологично разнообразие.

в) планирани реформи и инвестиции

- **Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения, базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата Натура 2000**

Планирани са следните групи дейности: осигуряване на актуална информация за състоянието на екосистемите, екосистемните услуги и зелената инфраструктура на територията на мрежата Натура 2000; определяне на специфични цели и мерки за опазване за защитени зони от мрежата Натура 2000; включване на заинтересованите страни в процеса на вземане на решения. Общият планиран ресурс е 38.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Планираните по компонента дейности допълват интервенциите от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 (2021-2027), за които е предвидена финансова подкрепа в рамките на Общата селскостопанска политика и Кохезионната политика. Необходимите мерки, чието изпълнение кумулативно ще доведе до запазване или възстановяване на естествените местообитания и популациите на диви животински и растителни видове, са свързани с установяване и последващо укрепване на

органите за управление на Националната екологична мрежа; повишаване информираността и капацитета на заинтересованите страни; консервационни и възстановителни мерки за подобряване и поддържане на природозащитното състояние и биологичното разнообразие.

Устойчиво селско стопанство

а) Основни предизвикателства

По-бурното развитие на селскостопанския сектор е възпрепятствано от ниската степен на навлизане на съвременни цифрови технологии за прецизно земеделие, неинформираността на земеделските стопани по отношение на същността и ползите от въвеждането им, липсата на цифрови умения и т.н. Друго съществено предизвикателство пред сектора е свързано с факта, че съществуващата в страната хидромелиоративна инфраструктура, включваща инженерни системи, свързани с напояване, отводняване и защита от вредното въздействие на водите, остава в критично физическо състояние и влошена функционалност, което води до значителни загуби на поливна вода в линейната инфраструктура и съответно до високата ѝ цена. Процентът на използваемост на съществуващите напоителни системи през последното десетилетие е изключително нисък, варирайки в диапазона от 4% до 8%. Тази статистика е показателна за неефективното използване на водния ресурс в сектор земеделие, което е съществена пречка пред интензивното развитие на отрасъла и пред устойчивото управление на водите в този отрасъл.

б) Цели

Компонентът цели повишаване на конкурентоспособността на аграрния сектор и на устойчивото управление и използване на водите чрез мерки за подобряване на хидромелиоративната инфраструктура, подобрявайки устойчивостта на икономиката към климатичните промени и играейки важна роля в съхранението на характеристики на околната среда.

в) планирани реформи и инвестиции

- **Дигитално земеделие**

Ще бъде изградена цялостна електронна информационна система в земеделието, чрез която да се постигне: електронизиране на информационните потоци от и за осъществяване на административната дейност; електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса в хода на изпълнение на задълженията и изискванията в зависимост от вида селскостопанска дейност; интегриране на информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства в Единна платформа, за автоматизиран обмен на данни между администрацията и земеделските стопани. Платформата ще осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи. Системата ще съдържа модули за: употребата на препарати за растителна защита и торове чрез дигитализация на дневниците за тяхната употреба; вписване и проследяване на вноса, производството, търговията и съхранението на ветеринарномедицински продукти и медикаментозни фуражи, както и тяхното приложение върху животните; проследяване „от фермата до трапезата“ - от първичното производство до крайното потребление на принципа на уникален идентификационен код с цел информираност на потребителите и стимулиране производството на качествена и достъпна храна; измерване загубите и разхищението на храни, позволявайки анализ, оценка и мониторинг на ситуацията с хранителните отпадъци в страната и проследяване на резултатите в реално време по отношение на генерираните отпадъци по цялата хранителна верига; онлайн обучение, вкл. съдържание на обучителните модули и консултации на земеделски стопани, едновременно с поддържането на информация, свързана със съвременни технологични и екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси и адаптиране към климатичните промени. Проектът

предвижда и цифровизация на земеделските стопанства чрез предоставяне на ваучери за внедряване на системи за прецизно земеделие и на умни ушни марки, както и изграждане на мрежа за комуникация от сензори и модул за управление на данните, която ще даде възможност българският земеделски производител да има достъп до най-важната информация, касаеща развитието на посевите с оглед оптималното планиране на агротехническите мероприятия и вземане на управленски решения. Общият планиран ресурс е 102.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Подобряване на състоянието и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура**

Предвиждат се дейности по реконструкция, възстановяване (проектиране и строителство), модернизация на напоителни канали, напоителни полета, деривации, помпени станции, напорни тръбопроводи, изравнители, водохващания, язовири и обекти за отводняване – отводнителни помпени станции, канали и диги. Реализацията на проекта ще доведе до значително намаляване на загубите на вода при едновременно нарастване на поливните площи, подобряване на ефективността на поливните процеси, опазване на земеделските земи от вредното въздействие на водите, предотвратяване на риска от бедствия и адаптиране на земеделието към климатичните промени. Очакваната повишена конкурентоспособност на сектора ще способства и намаляването на междурегионалните и вътрешнорегионалните различия по оста „градски-селски райони“. Общият планиран ресурс е 848.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Общата селскостопанска политика

В продължение на водената и досега политика за възстановяване на главната хидромелиоративна инфраструктура като предпоставка за конкурентно и устойчиво развитие на селското стопанство, чрез Стратегическия план за ОСП ще бъдат финансирани инвестиции в реконструкция/рехабилитация и модернизация на хидромелиоративна инфраструктура, използвана за селскостопански

нужди. Ефективното напояване на земеделските земи ще осигури завършеност и добра основа за развитието на земеделския сектор едновременно с адаптацията към промените в климата.

За засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността в рамките на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони ще се инвестира в технологична модернизация, иновации и цифровизация в устойчиви стопанства като се насърчават връзките между производителите и науката. Основните мерки за подпомагане по Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони ще са насочени за подкрепа за производството и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни, които са със значение за икономиката на страната, подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското стопанство, осигуряващи продукти с по-висока добавена стойност както и инвестиции за ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства.

СТЪЛБ 3: СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 2 675.1 МЛН. ЛВ.

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none"> - Цифрова свързаност - Транспортна свързаност - Местно развитие	„Нов регионален подход“ с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти.

Цифрова свързаност

а) Основни предизвикателства

Една от основните причини за забавянето на цифровизацията в България (наред с ниското ниво на цифрови умения и недостига на ИКТ специалисти) са недостатъчните инвестиции в цифровата инфраструктура. Индексът за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото DESI нарежда България на 26-то място сред държавите-членки на ЕС по показателя „Свързаност“. Едва 58% от домакинствата имат абонамент за широколентов достъп до интернет (при 78% средно за ЕС), а разпространението на фиксиран широколентов достъп до интернет със скорост поне 100 Mbps е само 11% (26% за ЕС). Налице е необходимост от интензифициране на усилията по подобряване и ускоряване разгръщането на широколентовия достъп до интернет, предвид основополагащата роля на модерната широколентова инфраструктура за постигането на т.нар. цифров растеж.

б) Цели

Компонентът цели изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура и преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп. По този начин ще се благоприятства и оползотворяването на

икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии, свързани с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на изостаналите райони.

в) планирани реформи и инвестиции

- **Широкомасщабно разгръщане на цифрова инфраструктура**

Основна цел на проекта е изграждане на симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна. Устойчивата оптична мрежа, комбинирана с универсално достъпна мобилна мрежа, ще позволи на всеки гражданин, всеки бизнес и всяка публична институция да използва възможностите за цифровизация при равни условия в цялата страна. Основната пътна мрежа ще бъде обхваната от сигурна широколентова мобилна свързаност, която да гарантира високоскоростно покритие за основните пътища, включени в мрежата TEN-T – магистрали Тракия, Хемус, Струма, както и връзката с Румъния и Турция. Ще се преодолее в максимална степен цифровото разделение чрез разгръщане на цифрова свързаност в отдалечените и слаборазселени райони и повишаване на цифровите компетентности на населението. Ще се създадат предпоставки за подобряване на процесите по цифровизация и разширяване на достъпността до административното, здравното и социалното обслужване в страната. Предвидените дейности включват осигуряване на високоскоростна мобилна свързаност по ключови транспортни коридори; подобряване на покритието в населените места, с фокус към периферни, слабо населени и селски райони; развитие на държавната опорна мрежа чрез изграждане на оптична свързаност до общини и с увеличаване на преносния ѝ капацитет; „зелена“ свързаност и стимулиране на потреблението. Общият планиран ресурс е 805.9 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Инвестициите по този стълб на Плана ще позволят осъществяването на цифровизацията като хоризонтален приоритет,

допринасящ не само за конкурентоспособността на предприятията и висшите училища, но и за подпомагане на социалното приобщаване и за развитието и използването на услугите на електронното управление. Подобрената среда за пренос на данни, както и цифрова свързаност и висока защита на публичните институции, администрации и потребители, ще позволят адекватно осъществяване на предвидените по Кохезионната политика мерки за повишаване темповете на дигитализация на публичния сектор и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност.

Транспортна свързаност

а) Основни предизвикателства

Изградеността и електрификацията на железопътната инфраструктура в страната е на добро ниво (въпреки известна териториална небалансираност), но състоянието ѝ продължава да е проблематично, което – заедно с високата степен на амортизираност на подвижния състав – рефлектира в отлив на ползватели на предлаганата услуга в пътническият сегмент. Либерализирането на железопътния пазар за товарни превози води до навлизане на частни железопътни компании и ръст на относителния дял на железопътния сектор в сегмента, при изземване на пазарен дял от автомобилния товарен транспорт, който обаче все още запазва доминираща позиция. В контекста на усилията за декарбонизация на икономиката е налице необходимост от интензифициране на инвестициите в устойчив транспорт за намаляване на въглеродния отпечатък на сектора. В регионален план, интервенциите следва да бъдат фокусирани върху по-слабо инфраструктурно развитата Северна България, което освен очакваните позитивни ефекти за околната среда и зеления преход ще създаде предпоставки и за намаляване на междурегионалните различия в страната.

б) Цели

Основната цел на компонента е намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор чрез инвестиции в модернизацията и цифровизацията на железопътния сегмент. Очакваните ефекти от интервенциите предвиждат принос към зеления и цифров преход,

повишаване на безопасността, както и към териториалната балансираност на растежа.

в) планирани реформи и инвестиции

- **Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широко обхватната TEN-T мрежа**

Мярката цели подобряване качеството на услугите на железопътния транспорт чрез контрол на експлоатационните параметри и повишаване на сигурността, надеждността и безопасността на транспортните операции. Ще бъде внедрена Система за мониторинг и контрол на параметри на подвижния железопътен състав в движение, ще се изградят соларни/фотоволтаични централи за добив на електроенергия в района на железопътните гари за нуждите на Национална компания Железопътна инфраструктура, ще се инсталира енергоспестяващо LED осветление в района на 120 броя жп гари и спирки, ще се изгради оптична кабелна мрежа и цифрова телекомуникационна апаратура в участъка София – Карлово – Филипово. Ще се осигури система от решения в областта на киберсигурността, допринасящи за достигането на кибер безопасна и сигурна инфраструктура. Ще бъде проектиран и изграден автоматизиран единен хъб за управление на информацията в Национална компания Железопътна инфраструктура. Общият планиран ресурс е 267.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица**

Проектът предвижда изграждане, преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси (Мездра, Червен Бряг, Илиянци, Враца, Левски, Горна Оряховица, Варна и Филипово), разположени по основната и широко обхватната TEN-T мрежа, както и изграждане на модерен интермодален железопътен терминал в най-големия железопътен възел в Северна България – Горна Оряховица. Реализацията на проекта ще подобри качеството на железопътната

инфраструктура в страната и ще позволи нарастване на дела на железопътния транспорт в структурата на превозените товари и пътници за сметка на автомобилния транспорт с очаквани позитивни ефекти по отношение на компонентите и факторите на околната среда. Същевременно, проектът ще укрепи потенциала за растеж на районите, в който са разположени включените в него отделни обекти. Преобладаващо това са гарови комплекси в по-слабо инфраструктурно развитата Северна България, с изключение на Гара Филипово (Южен Централен район). По този начин ще бъдат създадени предпоставки за намаляване на междурегионалните различия в страната. Общият планиран ресурс е 188.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Модернизация на тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широко обхватната ТЕН-Т мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA**

Предвидена е пълна модернизация на 20 броя тягови подстанции, модернизация на 51 броя секционни постове, както и изграждане на система, обединяваща системите за телеуправление и телесигнализация SCADA. Ще бъде подоброено качеството на инфраструктурата от гледна точка на нейната безопасност, сигурност, ефикасност, устойчивост на климатични условия, както и качеството на услугите и непрекъснатостта на транспортните потоци. Въвеждането и разгръщането на телематичните приложения, както и насърчаване разработването на иновативни технологии ще имат пряко въздействие върху устойчивото икономическо развитие, като допринесат едновременно за зеления и цифровия преход. Изпълнението на проекта ще укрепи потенциала за растеж на по-изостаналите райони в Северна България, където са разположени повечето обекти, включени в обхвата на проекта. Общият планиран ресурс е 273.2 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Осигуряване на устойчива транспортна свързаност и услуга чрез закупуване на енергийно ефективен и комфортен подвижен жп състав**

Ще бъдат закупени 20 електромоторисни влака за средни и дълги разстояния за подобряване на конкурентоспособността

на железопътния транспорт в сравнение с другите видове транспорт и създаване на предпоставки за прехвърляне на пътници от автомобилния към железопътния транспорт, което би довело до по-ниски емисии на парникови газове, т.е. до намаляване на общото отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда. Предвидено е 20% национално съфинансиране, което ще бъде осигурено със заемни средства. Общият планиран ресурс е 320 млн. лв. (256 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2024 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

За подобряване на железопътната инфраструктура по „основната“ Трансевропейска транспортна мрежа и за развитие на връзките със съседните страни, по програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г., се предвижда завършване на модернизацията на жп отсечката Елин Пелин – Костенец и модернизацията на отсечката София – Перник – Радомир, както и изграждането на жп връзка между България и Република Северна Македония. Изпълнението на проектите ще допринесе за развитието на коридор „Ориент/Източно-Средиземноморски“, преминаващ през Република България, като ще се подобри транспортната свързаност и осигури оперативна съвместимост. За подобряване свързаността между железопътния и въздушния транспорт и повишаване на ефективността им ще бъдат изградени жп връзки към летище Пловдив и летище Бургас. Предвижда се да бъдат завършени съоръженията и системите по жп линия Карнобат – Синдел на „разширената“ Трансевропейска транспортна мрежа с оглед осигуряване на по-голяма безопасност на превозите. Ще бъдат развити жп възел Горна Оряховица, жп възел Русе и жп възел Варна, ще продължи изграждането и модернизирането на жп гари, както и внедряването на ERTMS.

Местно развитие

а) Основни предизвикателства

В годините след присъединяването на страната към ЕС регионалните диспропорции в развитието нарастват. Доминиращият Югозападен район успява значително да навакса изоставането си спрямо районите в ЕС, докато напредъкът на останалите райони е миден. Северозападен район задълбочава изостаналостта си спрямо останалите райони в страната в почти всички наблюдавани области на социално-икономическото развитие. Продължават да се наблюдават и значими вътрешно регионални различия, както и такива по оста градски-селски райони.

б) Цели

Основната цел е осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на регионите на страната, както и насърчаването на местното развитие.

в) планирани реформи и инвестиции

За преодоляване на регионалните дисбаланси се осъществява мащабна реформа, целяща максимално оползотворяване на идентифицирания местен потенциал за развитие при разрешаването на специфичните местни проблеми и предизвикателства. Реформата е двукомпонентна:

1. От една страна, в рамките на т.нар. „нов регионален подход“ местните общности в районите на страната се въвличат пряко в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти, което увеличава усещането им за собственост на реализираните проекти, като същевременно се ползва от предимството на априорно по-висока ефективност на политиката, предвид адресирането на конкретни, установени на местно ниво – при по-високо ниво на информираност – нужди и потенциали. Подходът поставя акцент върху разгръщането на интегрирани териториални инвестиции в търсене на синергийни ефекти от осъществяването на отделните им секторни компоненти;
2. Същевременно, новият Закон за индустриалните паркове освен инструмент за катализиране на реиндустриализацията на страната има пряка връзка и с регионалното развитие, доколкото като експлицитна цел на политиката е изведено е привличането и стимулирането на инвестиции за балансирано

социално и икономическо развитие на регионите и на общините. Изпълнението на тази цел ще се постигне чрез изпълнение на държавната политика за индустриалните паркове от страна на държавата и на общините.

- **Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи и пречиствателни станции за отпадни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.**

Проектът предвижда дейности за изграждане, реконструкция, рехабилитация, модернизация на канализационни и водоснабдителни мрежи, пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води за агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж. – приоритетно с фокус върху агломерациите с между 5 000 и 10 000 е. ж., а при остатъчен ресурс в тези с между 2 000 и 5 000 е. ж., както и доставка на оборудване/механизация/транспортни средства/консумативи, в т.ч. използване на системи за автоматичен и дистанционен контрол и мониторинг на пречистените отпадъчни води от производствените обекти и канализационните системи на населените места. Общият планиран ресурс е 575 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

- **Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите**

Мярката цели установяване на контрол на използваните количества на водите на национално ниво, подобряване на управлението на водите в количествен аспект и ефективното им използване, вкл. установяване на контрол за осигуряване на минимално допустим отток в реките, чрез цифровизация за комплексно управление на използването на водните ресурси. Общият планиран ресурс е 158.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа, управлявани от МВР**

Предвижда се изграждане на ТЕТРА системата на МВР като единна радиокомуникационна система за осигуряване на комуникационна среда за управление, взаимодействие и координация на държавните структури, в т.ч. всички елементи

на Единната спасителна система, на всички нива при опазване на обществения ред, противодействие на престъпността, оповестяване и защита на населението при бедствия и аварии, свързани със Закона за защита при бедствия и аварии; използването ѝ като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване и разгръщане на потенциала на системата, с въвеждане на организационно-технически решения. Реализацията на проекта ще позволи ефективно оперативно взаимодействие на национално и регионално ниво при възникване на кризи и обстоятелства, с оглед консолидиране на ресурсите и оптимизиране на финансовите средства за изграждане и поддържане на радио комуникации за нуждите на отговорните национални институции. Общият планиран ресурс е 150.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Мерките от Плана ще се допълват с прилаганите в рамките на Кохезионната политика инструменти за интегриран териториален подход, като ще бъдат финансирани мерки на територията на всички градски общини в страната. Мерките, които ще бъдат подкрепени, от една страна, са свързани с изпълнението на националните секторни приоритети, базирани на картиране на нуждите, изготвено от съответните отговорни за политиките институции на национално ниво. От друга страна, ще бъдат финансирани мерки, идентифицирани на базата на подход „отдолу-нагоре“, т.е. проектни идеи и инициативи на местни заинтересовани страни в изпълнение на приоритети и цели от регионалните и общински териториални стратегии за развитие.

В рамките на Програмата за развитие на регионите ще се подкрепя изпълнението на инфраструктурни мерки, насочени към подобряване и развитие на здравните и социалните услуги, образованието, професионалното обучение, културата, спорта, туризма, устойчивата градска мобилност, цифровата и безопасна транспортна свързаност, кръговата икономика, енергийната ефективност, достъпът до адекватни жилищни условия, достъпът до качествени публични услуги, мерки за подобряване на качеството на

околната среда (включително зелена инфраструктура), мерки за насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции в техническа инфраструктура за развитие на индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подпомагане на иновациите и развитието на МСП).

Програма Околна среда ще подкрепя инвестиции във ВиК инфраструктура въз основа на разработени регионални пред-инвестиционни проучвания за обособени територии, обслужвани от консолидиран ВиК оператор, като фокусът е върху агломерациите с над 10 000 е. ж. При наличие на остатъчен ресурс, финансиране може да бъде насочено и към агломерации между 2000 и 10 000 е. ж. при стриктна демаркация и в допълняемост към инвестициите, осигурени от планираните по настоящия компонент дейности по изграждане/доизграждане/реконструкция на ВиК системи и пречиствателни станции за отпадни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е. ж. Ще се финансират и интервенции насочени към въздействието от измененията на климата върху водните ресурси, за проучвания и разработване на система за оценка на риска от засушаване като се цели надграждането на вече планираните интервенции чрез прилагане на интелигентни технологии и въвеждане на цифровизация за ефективно използване на водите.

Фокус на интервенциите по Кохезионната политика е и управлението на риска от бедствия, като една от основните области е предварително прогнозиране, моделиране и предупреждения с цел подобряване превенцията на риска от екстремни явления. В тази връзка ще се разширява обхватът на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на населението на областно ниво за територията на страната. Националната система ще използва ресурса на ТЕТРА системата, като по този начин ще се гарантира нейната оперативна обезпеченост, което ще гарантира синергичност на изпълняваните инвестиции.

СТЪЛБ 4: СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 2 553.5 МЛН. ЛВ.

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none"> - Бизнес среда - Социално включване - Здравеопазване	Реформа за въвеждане на електронно правосъдие и повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност; Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата; Реформа в областта на социалните услуги.

Бизнес среда

а) Основни предизвикателства

В периода след присъединяването на страната към ЕС усилията на правителството за подобряване на бизнес средата изостават спрямо тези в сравнимите икономики, в резултат на което България губи позиции в глобален план. Налице е необходимост от продължаване на усилията за повишаване на ефективността на съдебната система, като последователните усилия в тази посока имат потенциала да повишат международната конкурентоспособност на икономиката и да интензифицират дългосрочните инвестиционни ангажименти от страна на фирмите. В контекста на икономическите сътресения, произтичащи от COVID-19 пандемията, реформата на рамката на несъстоятелността става още по-належаща. Бизнесът, който се сблъсква с проблеми с платежоспособността, няма възможност да реструктурира финансовите си задължения с кредитори извън тромавия формален процес на процедурата по несъстоятелност. По-ефективна уредба би помогнала на нежизнеспособни фирми с финансови затруднения да преустановят своята дейност, като по този

начин се избегне задържането на ресурси и влошаването на банковите активи от тях.

Принудителното физическо дистанциране в резултат от разпространението на COVID-19 подчерта важността от изграждане на информационно общество, активно възползващо се от възможностите, които цифровите технологии предоставят, като изведе на преден план нуждата от ускорение и финализиране на цифровизацията на публичните услуги. Същевременно, ефективното оползотворяване на предимствата на електронното управление и възползването на населението от цифровите административни услуги изисква ускорено въвеждане на национална схема за електронна идентификация.

б) Цели

Основната цел на този компонент е ефективното укрепване на потенциала за устойчив растеж и повишаването на устойчивостта на българската икономика чрез адресирането на възпиращи фактори в бизнес средата и разгръщане на потенциала на електронното управление за подобряването ѝ.

в) планирани реформи и инвестиции

В изпълнение е комплексна реформа за въвеждане на електронно правосъдие и повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност, целяща ускоряване на съдебните и административни производства, повишаване на тяхната прозрачност и ефективност. Тази реформа ще има значителен позитивен ефект върху подобряването на бизнес и инвестиционния климат в страната, позволявайки електронния обмен на документи по съдебни и извънсъдебни производства, както и намаляване на административната тежест при навлизане в процедура по несъстоятелност, като по този начин намалява несигурността, времето и финансовите ресурси за бизнеса в рамките на тези процеси. В тази връзка ще има не само положителен ефект върху правните услуги за гражданите, но и ще се създадат предпоставки за намаляване на възможностите за корупционни практики, като се елиминира човешкият фактор в много от процедурите и се повиши прозрачността на процесите.

За укрепване на електронното управление и разгръщане на потенциала му за подобряване на бизнес средата се осъществява регистрова реформа, свързана с обединяване, централизиране и цифровизиране на информационни масиви (регистри) на централната и местни администрации и осигуряване на междурегистров обмен на информация. По този начин ще бъдат оптимизирани стъпките, времето и финансовите ресурси, необходими на гражданите и бизнеса при техния контакт с администрацията. Изпълнението на реформаторските намерения ще позволи и повишаване на прозрачността на административните услуги и намаляване на човешкия фактор в тях, ограничавайки възможностите за корупционни практики и укрепвайки принципа на правовата държава. Регистровата реформа ще спомогне и процеса на планиране и прилагане на политики, подобрявайки възможностите за аналитични и автоматизирани справки и въвеждането на системи с изкуствен интелект в публичния сектор.

- **Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване**

Основни предвидени дейности: изработване и внедряване на информационна система за цифровизация на преписките по административните дела и обмяна на информация между отделните административни съдилища, както и между тях и ВАС, с модули за осъществяване на електронно призоваване на страните по административните дела, за провеждане на дистанционни закрити съдебни заседания на съдебните състави, за провеждане на дистанционни открити съдебни заседания. Реализацията на проекта ще позволи по-бързо и прозрачно правораздаване. Общият планиран ресурс е 23 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2025 г.;

- **Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие**

Ще бъде доразвита наличната система с оглед усъвършенстване на основни дейности: извършване на удостоверителни изявления в електронна форма, извършване на процесуални действия в електронна форма, връчване на съобщения и призовки. Надграждането на Единния портал за електронно правосъдие практически ще предостави на всички

лица, страни по делата, възможността да упражняват процесуалните си права по електронен път. Общият планиран ресурс е 1.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

- **Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата**

Основни предвидени дейности: създаване на модул в ЕИСС за централизирано разпределение и електронна обработка на заповедните дела; надграждане на съществуващите функционалности и създаване на нови с оглед развитието на нормативната база; изменения във вътрешната административно-управленска структура на съдилищата, интеграция с нови системи, нови електронни услуги и др.; осигуряване на необходимата компютърна техника; надграждане на центровете за данни във ВСС. Чрез създаването на модул за заповедните дела в ЕИСС ще се постигне цялостна реформа в заповедното производство и ще бъдат създадени предпоставки за адресиране на неравномерната натовареност на районните съдилища в страната, с преки ефекти и върху ефективността на съдебната система. Общият планиран ресурс е 53 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2026 г.

- **Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията**

Проектът цели подобряване на бизнес средата чрез създаване на предпоставки за повишаване на обществената сигурност и противодействие на корупцията. Предвидени са дейности за изграждане на Национална интелигентна система за сигурност с цел превенция и анализ на информация в сферата на обществената безопасност и надграждане на системата за превенция и противодействие на корупцията сред служителите на МВР и повишаване на прозрачността при обслужване на гражданите. Общият планиран ресурс е 168.9 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

- **Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни**

Мярката предвижда дигитализация на хартиени масиви и подобряване на бизнес процесите на приоритетни администрации – Агенция по вписванията (Имотен регистър),

Агенция по геодезия, картография и кадастър, Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ към Министерството на регионалното развитие и благоустройството (вкл. масивите на регистрите на актовете за гражданско състояние и регистъра на населението, съхранявани в общините), Министерство на здравеопазването, Национална здравноосигурителна каса, Национален осигурителен институт, както и дигитализацията на масиви на други администрации - всички областни и общински администрации (без масивите на регистрите на актовете за гражданско състояние и регистъра на населението) и администрации, чиито услуги са сравнително по-рядко използвани от българските граждани. Реализацията на проекта е ключова за осъществяваната регистрова реформа. Общият планиран ресурс е 150 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

- **Национална схема за електронна идентификация**

Предвижда се изграждане на система за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи. Изпълнението на проекта ще позволи на населението ефективно възползване от предлаганите от администрацията електронни публични услуги. Общият планиран ресурс е 192 млн. лв. с период на изпълнение 2020-2023 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Инвестициите по Кохезионната политика ще подкрепят прехода към управление, основано на потенциала на данните. Основен акцент е разширяването на обема на отворените данни, генерирани и обработвани от държавните институции и бизнеса и улесняването на споделянето им. За постигане на максимален ефект се залага на интегрираност и синергия на тези мерки с инвестиции в осигуряване на свързаност чрез мрежи с висок капацитет, финансирани в рамките на Плана.

За извличане на максимални ползи за обществото от цифровата трансформация на публичния сектор ще се подкрепя осигуряването на надеждна, функционална и достъпна споделена

инфраструктура и облачни услуги както и за централизирани и хоризонтални решения за е-управление. Задълбочаващата се цифровизация на публичния сектор извежда на преден план необходимостта от обезпечаване на високо ниво на киберсигурност. Ще се подкрепя развиването и подобряването на централизирани механизми и инструменти за сигурна защита на данните и публичните услуги при прилагане на най-високи стандарти за киберсигурност.

Социално включване

а) Основни предизвикателства

Основен акцент в отговора на правителството на социално-икономическите последствия от разразилата се пандемия заемаше запазването на работните места. Една от ключовите мерки бе покритието на 60% от разходите за труд (заплати и осигурителни вноски) в засегнатите от кризата сектори (т.нар. „мярка 60/40“). Правителството също така въведе субсидии за заплати при наемане на безработни, както и за запазване на работни места в секторите на туризма и транспорта и осигури подкрепа за самостоятелно заети лица (като тези на свободна практика, работещи в сектора на културата). Мерките в подкрепа на най-уязвимите групи включваха продължаване и разширяване на инициативата „топъл обяд“, подкрепа на семействата с деца до 14-годишна възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от вкъщи и нямат възможност да ползват платен отпуск, изплащане на допълнителни месечни надбавки към пенсиите и др.

Пандемията от COVID-19 показва, че степента на устойчивост на шокове на отделни системи в страната не е достатъчна, за да може да се гарантира в пълна степен адекватна и своевременна подкрепа и помощ за отделни групи от обществото, особено за уязвимите групи. Същевременно, проблеми свързани с приложимостта на образованието за реализация на пазара на труда, ниската степен на участие на възрастното население в обучения за квалификация и преквалификация, незадоволителното ниво на цифрови умения на работната сила и т.н. възпрепятстват способността на икономиката бързо да се приспособи към новите условия, които са резултат от

кризата, както и да се гарантира бързо възстановяване на икономиката. Демографските тенденции и увеличаващият се недостиг на умения означават, че България трябва да инвестира повече в квалификацията на своята настояща и бъдеща работна сила. Нуждата от повишаване на квалификацията и преквалификация на възрастното население е голяма, но участието в обученията за възрастни е слабо (2.0% за 2019 г., което е значително под средното за ЕС равнище от 11.3%).

б) Цели

Компонентът цели повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда, насърчаване на социалното включване на уязвимите групи (хора с увреждания, възрастни хора и деца, лица и семейства в неравностойно положение и др.) и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги.

в) планирани реформи и инвестиции

Реформата в областта на социалните услуги цели цялостно подобряване на качеството и ефективността на социалните услуги, както и гарантиране на достъп до социални услуги за всички лица, които имат нужда от подкрепа за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права или подобряване качеството им на живот. Ключова дейност в рамките на тази реформа е изготвянето на Национална карта на социалните услуги, които се финансират от държавния бюджет. Тя ще бъде изработена на база на анализ на потребностите на местно ниво въз основа на обективни нормативно определени критерии в зависимост от броя на населението и демографския му профил. По този начин държавата ще поеме ангажимент за създаване на пълна мрежа от социални услуги в цялата страна в дългосрочен план. Това ще допринесе и за подобряване на достъпа до социални и интегрирани здравно-социални услуги за възрастни хора и хора с увреждания чрез осигуряването на по-широка подкрепа в домашна среда и в общността за възрастните хора и хората с увреждания, зависими от грижа, както и повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа;

деинституционализацията на грижата за деца, възрастни хора и хора с увреждания и предоставяне на услуги в домашна среда, в специализирана среда, както и мобилни услуги; предоставяне на адекватна социално-икономическа подкрепа и условия за социално приобщаване в общността на хората с увреждания.

- **Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания**

Проектът подкрепя продължаването на реформата на системата на социалните услуги за дългосрочна грижа. Предвидено е изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, както извършване на строителни дейности и доставка на оборудване и обзавеждане с оглед реформиране на съществуващите домове за стари хора. Проектът има обособен компонент за повишаване на енергийната ефективност на социалната инфраструктура. Общият планиран ресурс е 755 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

- **Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания**

Целта на проекта е да насърчи дейностите по осигуряване на лична мобилност и достъпност за хора с трайни увреждания за тяхното социално приобщаване, като се отчитат и специфичните им потребности. Предвидено е предоставяне на помощни технически средства, специализирани софтуерни програми, електронни технически средства за компенсация на сетивен дефицит, адаптирани моторни превозни средства, технически и медицински устройства, други подобни средства и приспособления, съобразно специфичните нужди, както и осигуряване на обучение на ползвателите за ползване на помощните технически средства и/или специализирани програми. Общият планиран ресурс е 150 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

- **Подкрепа на социалната икономика**

Ще бъде осигурена подкрепа за стартиращи и съществуващи социални предприятия, както и за субектите на социалната икономика чрез създаване на фокус-точки за насърчаване,

промотиране, консултиране и съдействие за стартиране и развитие на социално предприемачество, подпомагане дигитализацията на (производствените) процеси на субектите на социалната и солидарна икономика, вкл. и в областта на зелената икономика. Общият планиран ресурс е 21.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

- **Национална програма за обучение на възрастни**

Мянката цели повишаване на качеството и пригодността за заетост на работната сила чрез разширяване на достъпа и предоставяне на повече възможности за качествено обучение, използвайки възможностите на цифровите технологии. Предвидените основни дейности включват: изграждане на облачна среда и създаване, поддържане и администриране на виртуална платформа за обучение на възрастни (лица над 16 г.) в електронна среда, изграждане на мрежа от дигитални клубове и осигуряване на съвременно оборудване с компютри и друга техника и достъп до интернет, където лицата ще могат да ползват техниката, подпомагани от наставници, за участие в електронно и дистанционно обучение. Дигитални клубове ще бъдат изградени по места към местните читалища след подаване на апликационна форма. Допълнително са предвидени обучения за ползване на виртуалната платформа, разработване на учебни програми за организиране на електронни и дистанционни обучения за професиите и ключовите компетентности, за които това е възможно; разработване на електронни ресурси за обучение (електронни учебни материали, електронни помагала, интерактивни уроци, електронни тестове, задания, и др.), разработване на онлайн инструменти за оценка и самооценка на знанията и уменията и сертифициране. Ще бъде създадена единна информационна база данни за онлайн курсове за обучение, а платформата ще бъде интегрирана с информационната система за оценка на компетенциите My Competence, платформата за доставчиците на обучение на Агенцията по заетостта, електронния регистър на центровете за професионално обучение на Националната агенция за професионално образование и обучение и др. Ще бъде стимулирано и развитието на т.нар. „сребърна икономика“ чрез насърчаване на по-дългото задържане на пазара на труда на възрастните хора чрез приспособяването на новата система

за обучения към техните реални потребности. Общият планиран ресурс е 80 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

- **Достъп до европейски културен обмен и съдържание**
Проектът опосредства социалното включване и сближаване чрез достъп до европейско културно съдържание. Общият планиран ресурс е 60 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.
- **Дигитализация на музейни и библиотечни фондове**
Ще бъде цифровизирана част от фондовете, съхранявани в музейната и библиотечна мрежа в страната, и ще бъде изградена единна система за достъп до дигитализираното съдържание, което ще осигури на широката публика лесен достъп до образци на културното наследство, както и ще допринесе за повишаване на интереса към култура и образование и нивото на осведоменост в национален план. Общият планиран ресурс е 120 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2026 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

През следващия програмен период интервенциите по ЕСФ+ ще бъдат насочени към формиране и повишаване качеството на човешкия капитал, като основен фактор на производството, чрез заетост и социално включване. Ще се подпомага реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, квалификация и преквалификация, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги, посреднически услуги за намиране на работа и интегрирани услуги. Усилията ще са насочени и към повишаване ефективността и устойчивостта на политиката в областта на социалното включване като способ за намаляването на социалните неравенства. Ще се подкрепя равен достъп до специализирана здравна и дългосрочна грижа, повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги. Започналата през 2014 г. реформа в системата на социалните услуги за дългосрочна грижа ще навлезе в

основната си фаза като се предвижда да се закрият приблизително 60% от останалите специализирани институции за лица с увреждания, а всички съществуващи домове за стари хора се реформират в съответствие с новите критерии за качество. В рамките на изпълнението на заложените дейности в Плана за възстановяване и устойчивост се планира да се реализират основните строителни дейности и инвестиции в оборудване и обзавеждане, необходими за условно наречения „втори етап“ от реформата на системата на социалните услуги за дългосрочна грижа. От друга страна чрез финансиране на дейности за енергийна ефективност, саниране и обновяване на оборудване и обзавеждане в съществуващи социални услуги в общността, делегирани от държавата дейности, както и изпълнение на протиепидемични мерки се цели повишаване на качеството на предоставяните социални услуги на потребителите. Тези основни инвестиции ще бъдат паралелно допълнени с дейности по Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г., а „меките мерки“ ще се финансират от Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г.

Здравеопазване

а) Основни предизвикателства

COVID-19 пандемията доведе до безпрецедентни промени в глобален мащаб, поставяйки на сериозно изпитание публичните системи. В страната, както навсякъде по света, най-непосредствено бе засегната системата на здравеопазването, в която трябваше да бъдат предприети спешни действия за осигуряване на лечението на засегнатите и ограничаване на разпространението на заразата. Предвид степента на обществена опасност, правителството предостави безплатен достъп до първична медицинска грижа, свързана с тестване за и лечение на COVID-19, на всички граждани на страната, независимо от социално-осигурителния им статус. Бяха определени болници за лечение и наблюдение на пациенти с COVID-19, като към всяка болница бяха определени структури за прием на пациенти, в т.ч. инфекциозни отделения, отделения по вътрешни болести, педиатрия, пневмология и фтизиатрия, кардиология и т.н. Това обаче постави пред сериозно изпитание здравната система и по

отношение на болнично лечение на пациенти с други заразни и незаразни заболявания, които не са инфектирани с коронавирус. Паралелно с определянето на местата за лечение и наблюдение на носителите на заразата бяха осигурени медицински консумативи и болнично оборудване, в т.ч. жизненоважните лични предпазни средства за медицинския персонал. Бе укрепен капацитетът на лабораторната мрежа в страната за откриване и доказване на COVID-19, при увеличаване на възможностите за ежедневна диагностика и съкращаване на времето за получаване на резултатите от изследвания, въпреки че системата все още не позволява на страната достигане на средноевропейските нива на изследвания на населението на 1 млн. граждани.

В допълнение към предприетите действия за осигуряване на своевременно диагностициране и лечение на засегнатите от пандемията, подкрепата за здравната система включваше мерки за повишаване на мотивацията на служителите, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19, както и мерки за осигуряване на капацитет на лечебните заведения със структури по инфекциозни болести, за реакция при разпространение на заразни болести. Пандемията откри и изостри някои структурни предизвикателства пред здравната система на страната, свързани с устойчивостта, достъпността и капацитета ѝ. Необходими са действия за подновяване на остарялата материално-техническа база, справяне с недостига на здравни специалисти от определени специалности и неравномерното им географско разпределение, както и със затрудненията по предоставяне на своевременно и качествени здравни услуги във всяка точка от територията на страната.

б) Цели

Основната цел на компонента е повишаване устойчивостта на здравната система на шокове при повишаване на достъпа на населението до качествена и навременна здравна грижа.

в) планирани реформи и инвестиции

- **Модернизация на материалната база на държавни и общински лечебни заведения и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението**

Проектът е насочен към укрепване капацитета на лечебните заведения за болнична помощ, които са ключови за здравната система в страната. С предвидените мерки за модернизация и обновяване на материално-техническата база ще се постигнат и значителни икономии на средства от повишената енергийна ефективност, намалените разходи за поддръжка на съоръженията и апаратурата. Това ще доведе до оптимизиране на разходите в държавните лечебни заведения и ще подобри нивото на здравните услуги, които се предоставят на пациентите в тях. Освен че ще позволи предоставянето на високоспециализирани медицински услуги за населението на територията на цялата страна, осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура за диагностика и лечение ще допринесе за удовлетвореността на медицинския персонал от работата му, което е ключов фактор за намаляване на процесите по напускането на лекарите и медицинските сестри от страната. Общият планиран ресурс е 607.1 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Създаване на център за обучение и развитие на център по интервенционална неврорентгенология**

Мянката цели укрепване на капацитета на лечебните заведения за болнична помощ, чрез повишаване на знанията и уменията на медицинските специалисти. По-високата квалификация на персонала ще повиши качеството на предоставяните медицински услуги за гражданите от цялата страна. Това ще доведе до намаляване на смъртността и трайната нетрудоспособност на населението. Общият планиран ресурс е 7.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Укрепване на капацитета на Медицинския институт на МВР**

Предвидените дейности включват: дигитализация и подобряване на управлението на дейностите, извършвани в МИ на МВР, реконструкция и модернизация на централната клинична база на Медицинския институт и болницата за продължително лечение, изграждане на обособена структура за диагностика и лечение на инфекциозни болести и на операционен блок, обновяване и модернизация на наличното медицинско оборудване и доставка на съвременна

високотехнологична апаратура. Общият планиран ресурс е 73.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

- **Модернизация и развитие на психиатричната помощ**
Проектът е насочен към подобряване на материално-техническата база в структурите от системата на психиатричната помощ за предоставяне на качествена здравна услуга, осигуряване на съвременни възможности за лечение и рехабилитация на пациентите, както и за развитие на възможностите за приобщаването им към обществото. Общият планиран ресурс е 33.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.
- **Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112**

Мярката цели осигуряване на качествена европейска услуга за оказване съдействие на гражданите при необходимост от помощ и повишаване обхвата на предоставяната услуга в съответствие с напредъка и развитието на технологиите, чрез създаване на развиваща се единна комуникационно-информационна платформа, гарант за сигурност и доверие на гражданите към единния европейски номер 112.

Ще бъдат изградени центрове за приемане на спешни повиквания от ново поколение (Next Generation 112), свързани в електронна съобщителна мрежа с пакетна комутация (Packet Switching PS), осигуряване на ширококолов обмен на информация в мрежата на единния европейски номер 112 (видео, данни и глас) и надграждане на системите с нови и съвременни услуги. Общият планиран ресурс е 56.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

г) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Усилията за продължаващото провеждане на политиката за реформа в сектор здравеопазване ще бъдат подкрепени в рамките на Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г. чрез инвестиции в извънболничната и болничната сфера, свързани със създаване на равни възможности за населението в отделните региони за достъп както до профилактика и превенция, така и до навременно и качествено болнично лечение чрез мерки за инфраструктура,

оборудване, мобилни активи, цифровизация и услуги и приложения за електронно здравеопазване. Интервенциите ще се основават на картографиране на здравните потребности, което да прогнозира направленията на необходимите промени за задоволяване на здравните нужди на обществото. С мерки, финансирани от ЕСФ+, ще продължат усилията за подобряване на здравните характеристики на населението и на работната сила, в частност, с фокус върху здравната промоция и превенция. Ще продължи подкрепата за персонала в здравния сектор като целенасочени интервенции се предвиждат за повишаването и уменията на високоспециализиран персонал в ключови области на здравната система както и за персонала, полагащ лекарски и здравни грижи в извънболничната помощ и дългосрочните грижи.

ПРИЛОЖЕНИЕ: СПИСЪК С ПОКАЗАТЕЛИ ПО БЪЛГАРИЯ 2030

индикатор	източник	текуща стойност	целова стойност	средно ниво в ЕС	
Цел 1	БВП на човек от населението в СПС спрямо средното ниво за ЕС, в %	Евростат	51.2	75.0	100
	Индекс за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI)	ЕК	36.2	Достигане средното ниво в ЕС	52.5
	Ресурсна производителност, евро/кг	Евростат	0.4	1.5	2.2
Цел 2	Коефициент на естествен прираст, ‰	Евростат	-6.6	-5.0	-0.7
	Нетен коефициент на миграция, ‰	Евростат	-0.5	0.0	2.8
	Коефициент на възрастова зависимост, %	Евростат	32.5	36.5	30.5
Цел 3	Коефициент на Джини, %	Евростат	39.6	33.0	30.9
	Население в риск от бедност, %	Евростат	22.0	18.0	17.1
	Вариация на БВП на глава от населението (в СПС) по райони, %	Евростат	37.5 (2017)	34.0	30.1 (2017)
П1	Дял на преждевременно напусналите образование и обучение, %	Евростат	12.7	7.0	10.6
	Население (25-64 г.), участващо в образование и обучение, %	Евростат	2.5	7.0	11.1
	Дял на учениците с резултати, по-ниски от критичните (средно за трите области на изследването) в Програма за международно оценяване на ученици (PISA), %	ОИСР	46.0	25.0	23.6
П2	Разходи за НИРД, % от БВП	Евростат	0.8	2.5	2.1
	Дял на научни публикации, сред 10% най-цитирани в света, Индекс на Съюза за иновации, %	ЕК	2.7	Достигане средното ниво в ЕС	11.5
	Индекс на Съюза за иновации (EIS)	ЕК	Плах иноватор	Умерен иноватор	-
П3	Глобален индекс за конкурентоспособността (GCR), място/класиране	СИФ	25-то място в ЕС	20-то място в ЕС	-
	Внедряване на цифрови технологии, DESI, %	ЕК	18.1	50.0	41.1

	Дял на високотехнологичния износ от общия износ, %	Евростат	5.9 (2017)	15.0	17.9
П4	Възобновяема енергия в брутно крайно енергийно потребление, %	Евростат	18.7 (2017)	27.0	17.5 (2017)
	Рециклиране на битови отпадъци, %	Евростат	36.0	55.0	47.0
	Изменение в нивата на парникови газове извън обхвата на ЕСТЕ спрямо 2005 г., %	Европейската агенция по околна среда	3.1	0.0	-10.2
П5	Дефицит на биокапацитет, глобални ха. на глава от населението	Европейска агенция за околна среда	0.01 (2014)	Под средното ниво за ЕС	2.51 (2014)
	Население, живеещо при нива на замърсяване с ФПЧю над допустимите норми, %	Евростат	77.6 (2017)	0.0	17.0 (2017)
П6	Производителност на труда в аграрния сектор, % от общо за икономиката	Евростат	21.9	30.0	38.9
	Дял на преработените аграрни продукти в общия износ на продукти със селскостопански произход, %	НСИ	53.3	57.0	-
	Дял на заети с биологично производство площи, %	Евростат	2.7 (2017)	Достигане средното ниво в ЕС	7.0 (2017)
П7	Качество на железопътната транспортна услуга, GCR	СИФ	3.1	3.7	4.3
	Завършеност на основната TEN-T пътна мрежа, %	ЕК	50.0 (2016)	100.0	72.9 (2016)
	Брой на смъртни случаи при пътно-транспортни произшествия, на 100 000 жители	Евростат	9.6 (2017)	Достигане средното ниво в ЕС	4.9 (2017)
П8	Стълб „Свързаност“, DESI	ЕК	51.6	Достигане средното ниво в ЕС	59.3
	Разпространение на свръх-високоскоростен широколентов достъп до интернет, DESI, %	ЕК	9.7	40.0	22.3
	Готовност за навлизане на 5G, DESI, %	ЕК	0.0	80.0	14.2
П9	Европейски индекс на конкурентоспособността на регионите (RCI), медиана	ЕК	19.6	20.0	52.6
	Вариация на коефициента на заетост по райони, %	Евростат	6.1	Достигане средното ниво в ЕС	5.3

	Население, свързано с поне вторично пречистване на отпадъчни води, %	Евростат	63.2 (2017)	78.0	73.9 (2017)
По	Стълб „Институции“, GCR, място/класиране	СИФ	26-то място в ЕС	20-то място в ЕС	-
	Индикатори за добро управление, Световна банка	СБ	59.9	75.0	79.9
	Стълб „Индекс за онлайн услуги“, Индекс за развитие на електронното управление, ООН (EGDI)	ООН	0.76	Достигане средното ниво в ЕС	0.85
П11	Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от домакинствата	Евростат	7.7	5.5	5.2
	Население в риск от бедност или социално изключване, %	Евростат	32.8	25.0	21.9
П12	Продължителност на живота в добро здраве, години	Евростат	66.2 (ж) 62.9 (м) (2017)	67.5 (ж) 64.0 (м)	64.0 (ж) 63.5 (м) (2017)
	Неудовлетворени потребности от медицинска помощ, %	Евростат	1.9	Достигане средното ниво в ЕС	2.0
П13	Дял на населението, посещаващо поне веднъж годишно културни събития, %	Евростат	28.6 (2015)	40.0	63.8 (2015)

